

Valóban: miért érdektelenek a fölőspéldányjegyzékek?

Gyanítom, az őszinte választ nem merete ki mondani *Orosz Bertalanné*, a *Könyvtáros* 1989/9. számában megjelent cikke címében megfogalmazott kérdésre, ezért arra a következtetésre jutott, hogy nem merünk dönteni az állományapasztáskor. A cikk megjelenése után is átmérgelődve legalább egy tucat fölőspéldányjegyzéket, úgy látom, nem ismétlés, ha újra fölteszük a kérdést, és megadjuk rá az igazi választ, azt pedig csak indulatosan lehet.

Azért olyanok a fölőspéldányjegyzékek, amilyenek, mert lerí róluk a szakma ismeretének teljes hiánya, vagy az abszolút érdektelenség. Vagyis az, hogy akik az állományból való kivonást végzik, nem tudják, mi a különbség fölőspéldány és elavult könyv között, azaz az utóbbit ajánlják föl „fölsként”. Ugyan kinek szánta például a 8569. sz. jegyzék könyveit összeállító a 38/39. számú *Jóna: Röntgenfelvételi technikát* (1957), a 65/65. tételszámon leírt *Kiss Jenőné: Édes anyanyelvünket*, az általános iskolák 2. osztályának magyar nyelvkönyvét (1957), a 147/149. számú *Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség 7. kongresszusának jegyzőkönyvét* (1967), a 255/245. számú *Mezőgazdasági termelősövetkezetek pénz- és hitelgazdálkodását* (1957), a 297/285. számú *Mezőgazdasági traktorok és autók 1957-et* (mint mezőgazdasági technikum tankönyvet!)? Mondhatnánk, hogy ezek a könyvek lehetnek a történeti kutatás tárgyai – elismerve az érv jogosságát, ajánlom az ország maximum két olyan könyvtárával való közvetlen kapcsolatfelvételt, amelynek gyűjtőkörébe tartoznak a kérdéses művek. (Az olvasóhoz eljuttathatók könyvtárközi kölcsönzéssel, xerox vagy telefax útján.)

Orosz Bertalanné is írja: a fölőspéldányközpont szelekciót vár. Helyesebb lenne, ha szelekció nélkül nem venne át már eleve MÉH-be kívánczó vagy érdeklődő magángyűjtőknek felajánlható kötetekkel terhelt csomagot, vagy

ha már átvette, maga szelektálná a fölőspéldányjegyzék megszerkesztése előtt a szállítmányt!

Nem várjuk tehát a fölőspéldányközponttól, hogy jegyzéket adjon ki azokról a művekről, amelyek elavultként törölhetők állományainkból, még állományapasztási irányelveket sem; azt viszont igen, hogy igényes legyen az ún. fölőspéldányú kötetek szállítmányainak átvételekor, és ne sokszorosítsa több példányban más könyvtárak igénytelenségét fölőspéldányjegyzék címén, ami ez esetben, mint fönt írtam, oda nem figyelésről vagy a szakma nem tudásáról tanúskodik!

Új bekezdést szánok egy újabb jelenségnek, amelyhez tulajdonképpen még kommentár sem kellene. Ez pedig az FSZEK (1989. évi) 6307. számú fölőspéldányjegyzéke. Abban egyetértünk velük, érvényesüljenek e területen is a piaci viszonyok. De könyörgök, bolhapiacot, zsbivásárt ne csináljunk a dologból, s ne ajánlgassuk olcsó áron jóbarátainknak az ott-hon kisöpört szemetet! És markotányosként ne szóljon senki nagyképpen piaci viszonyok-

PILC B.S.T.

ról addig, amíg nem érvényesíti gyakorlatában a marketing szemléletet! Mert mit is kívántak 5 forintért eladni a jegyzékben? Például az alábbiakat: *A Szovjetunió mezőgazdasági kiállításai*. Phenjan, Koreai Szovjet Kulturális Társ. (1969), *Beruházások pénzügyi lebonyolítása* (1954), *Győzünk. A koreai néphadsereg alakulása 5. évfordulója alkalmából* (1954), *Fizikai kísérletek és eszközök*. Tankönyvkiadó (1954), *Munkajogi tankönyv munkaügyi tanfo-*

lyamok számára (1954), *Könyvtári raktározási táblázatok [!]* (1954), *Gépjárművek teraszzerű megelőző karbantartása* (1954), illetve *A nővényvédelem gépesítése. TIT útmutató ismeretterjesztő előadások számára* (1954).

Ezek után az sem lepne meg, ha – a mai magyarországi piaci viszonyok gyakorlatát tekintve – lett volna vevő a felsorolt könyvek bármelyikére!

Czinkné Bükkösi Valéria

Az olvasáskutatás időszerű kérdései

Az olvasás- és olvasókutatás iránt az utóbbi évtizedekben számos országban fokozódott az érdeklődés. Nem csak a közép- és kelet-európai államokban, ahol ez a kutatási terület régebbi hagyományokra tekinthet vissza, hanem más országokban is. Különösen ott tulajdonítanak nagyobb fontosságot ezeknek a kérdéseknek, ahol a lakosság soknemzetiségű és többnyelvű, amint az 1988-ban Sydney-ben tartott IFLA konferencia előadásaiból is kitűnik.

A fokozott érdeklődés következményeként 1984-ben az IFLA keretében létrehozták az olvasáskutatással foglalkozó munkacsoportot, amely – az IFLA főlérendelt könyvtárelméleti és -kutatási szekciójának hathatós támogatásával – azóta már több nemzetközi szimpozion rendezését kezdeményezte, illetve tevékenyen támogatta a maga munkaterületén. Az említett IFLA-szekció ülésein az olvasáskutatás már ezt megelőzően is komoly szerephez jutott, így például 1980-ban a lengyelországi Radziejowicében és 1984-ben Moszkvában, valamint az 1985-ben Tamperében és az 1986-ban Pozsonyban tartott szemináriumok napirendjén is szerepelt ez a téma. A munkacsoport 1987-ben Manchesterben saját szimpozionot tartott. Az 1988. szeptember 27. és 29. között Varsóban „Könyvtár, olvasás, kultúra” címmel rendezett ülészakon a munkacsoport együttműködött a szocialista országok olvasáskutatással foglalkozó szakembereinek 7. konferenciájával.

Ez a szakértői csoport előzőleg 1970-ben Varsóban, 1974-ben Budapesten (lásd *Könyvtáros* 1975/3. sz.), 1977-ben Prágában, 1980-

ban Berlinben, 1983-ban Tallinnban és 1986-ban Szófiában találkozott. A varsói ülés a lengyelek szempontjából voltaképpen az 1980-ban Radziejowicében „Könyv és könyvtár a társadalomban” címmel rendezett szemináriumokhoz kapcsolódott, amelyben – amint már utaltunk rá – az IFLA-szekció is érdekelt volt. A szervező munkát akárcsak akkor, ezúttal is a varsói Nemzeti Könyvtár Könyv- és Olvasáskutatási Intézete végezte. Az első ülésen az intézet igazgatónöje, *Jadwiga Kolodziejska* elnökölt, ekkor több mint negyvenen voltak jelen Bulgáriából, Csehszlovákiából, Finnországból, Magyarországról, az NDK-ból, az NSZK-ból és a Szovjetunióból; Szíriát két megfigyelő képviselte, és természetesen a lengyel intézet több munkatársa is résztvett az üléseken. A felszólalások, a referátumok és a vita német, angol, lengyel és orosz nyelvű szinkrontolmácsolása lehetővé tette a program gördülékeny lebonyolítását.

A lengyel nemzeti könyvtár új épületének már nagyrészt elkészült igazgatási szárnyában megrendezett konferenciát a könyvtár igazgatója, *Stanislaw Gzajka*, illetve a Művelődési és Művészeti Minisztérium képviselőjében *Lucjan Bilinski* nyitotta meg. A megnyitó után elhangzott előadások a könyv társadalmi szerepének legfontosabb kérdéseivel foglalkoztak, valamint a könyvtárak hatásával és hatékonyságával konkrétan. *M. D. Afanaszjev* (Könyvtárhasználat és Könyvpropaganda Elméleti és Módszertani Osztály, Lenin Könyvtár, Moszkva) azt vizsgálta, milyen társadalmi funkciót töltenek be a könyvek napjainkban a Szovjetunióban, ismertette továbbá a könyv-